

Oponentský posudek

na habilitační práci JUDr. Kateřiny Ronovské, Ph.D., „Nadace v Evropě. Koncepce, funkce, vývojové tendence“

1. JUDr. Ronovská, Ph.D., je ve vědomí odborné veřejnosti spojována se svými pracemi, týkajícími se problematiky nadací – připomínám na tomto místě její monografie publikované v nakl. Masarykovy univerzity „Soukromoprávní aspekty nadačního a spolkové práva v Česku, ve Švýcarsku a v Nizozemí“ (2004), či „Tendence vývoje českého nadačního práva v rámci sjednocené Evropy“ (2009), jakož i řadu studií, z nichž některé uveřejnila i v zahraničí (Non-profit organizations in the Czech Republic. In: Hopt, J.K., von Hippel, T., Comparative Corporate Governance of Non-profit Organizations. Cambridge 2010; Legal Framework for external supervision of NGOs in the Current Czech Law. International Journal for Not-Profit Law, 2009, vol., 12, no. 1/2009). Oponovaná habilitační práce výrazně na tyto práce předchozí navazuje, je výsledkem systematického, dlouhodobého zájmu habilitantky o problematiku nadací. V úvodu habilitace Dr. Ronovská formuluje její dva základní vědecké cíle (s. 20-21): Prvním je nástin „změny koncepčního uchopení institutu nadace“, jinými slovy vyjádřeno: „překonání zažitého stereotypního chápání nadace jako ‚pouhého‘ subjektu nevýdělečné sféry“. Cílem druhým je pak „na základě komparativní analýzy ... vyvodit a zobecnit společné vývojové tendence a trendy, které jsou na poli nadačního práva v Evropě určující“, dále nabídnout „kritické posouzení právního rámce pro nadace v České republice“, jakož i zamyšlení „nad jeho možnými budoucími vývojovými tendencemi“.
2. Oponovaná práce je metodologicky koncipovaná zajímavým způsobem. Spojuje v sobě právně-dogmatický a komparativní přístup. Autorka dvojitým přístupem vytváří propracovanou analytickou strukturu problematiky nadací: přístupem prvním je historicko-teoretické zobecnění, přístupem druhým je pak komparace a induktivní vyvození právně-dogmatické struktury. Vybírá si přitom právní systémy, jež považuje pro utváření teoretických představ o nadační problematice, jakož i pro formování právní úpravy v České republice za klíčové: tj. teoretické koncepce i právní úpravy německou, rakouskou, švýcarskou, v závěru i francouzskou, dále pak zejména v judikatuře, jakož i v legislativních projektech se promítající trendy evropské. V takto vytvořené právně-

dogmatické struktury právní problematiky nadací pak nabízí čtenáři promyšlený právně-srovnávací pohled, doplněný o teoretické úvahy doktrinní, jakož i o vlastní závěry a teze.

3. V oponentském posudku mohu pouze ilustrativně zmínit některé z důležitých otázek, jež v detailním strukturování problematiky nadací habilitantka v práci předkládá. Patří mezi ně pojmy účelu, majetku, organizace nadace, jejího sídla, názvu, členění dle nejrůznějších hledisek, dále založení a vzniku nadace, nadační svobody zakladatele, princip oddělenosti nadace od svého zakladatele, nadační listiny, až po pojmy nadačního dohledu, či zániku nadace. Oceňuji skutečnost, že komparativní a právně-teoretická analýza je podávána na pozadí detailní právně-dogmatické struktury a nikoli paralelně dle jednotlivých srovnávaných právních systémů.
4. Autorka předkládá řadu zobecnění, otázek, formuluje teze, jež považuji za nutné připomenout. Koncipuje paradox legislativní úpravy účelu nadace (s. 126), uvádí k němu, že „při určování účelu je však nutno mít vždy na paměti, že čím podrobněji definovaný účel je, tím je větší riziko budoucí nutné změny takového účelu. Na druhou stranu, příliš obecně definovaný účel by mohl být ve zjevném rozporu s obecnou nadační zásadou, že správní rada je vlastně pouze vykonavatelem vůle zakladatele nadace.“ Na řadě míst plaiduje při liberálnější přístup k vymezení účelu nadací (viz kupř. s. 142, 272), na adresu nového občanského zákoníku přitom v této souvislosti poznamenává, že jej považuje „za vykročení správním směrem, i když poněkud nesmělé“. (s. 145). V souvislosti s rozborem účelu nadace považuji za důležitou autorčinu empirickou poznámku, dle níž „v posledních přibližně 20 letech lze zaznamenat napříč Evropou trend, kdy nadace nedisponují majetkem vysokých hodnot, ale snaží se prostředky získávat formou fundraisingu od soukromých či firemních dárců, příp. z veřejných rozpočtů“ (s. 148). Konečně nelze nezmínit na tomto místě výslovný zákaz podílu nadací a nadačních fondů na financování politických stran a hnutí v České republice v Českém občanském zákoníku (jenž zachovává i nový občanský zákoník), přičemž „obdobný zákaz však žádná z dalších srovnávaných úprav neobsahuje“ (s. 162). Určitě by stálo za zmínku zamýšlení se nad důvody tohoto rozdílného přístupu. Habilitantka se dále vyslovuje pro rozšíření možností podnikatelských aktivit nadací, domnívá se, že „v názorových střetech se, svým způsobem, zrcadlí i střet generací. Zatímco věkově letitější autoři argumentují spíše pro striktní chápání nadací v tradičním pojetí s omezenou možností podnikatelských aktivit, generačně mladší autoři prosazují liberálnější a

progresivnější přístupy.“ (s. 154). S rozšiřováním prostoru pro podnikání nadací autorce neuniká problém ochrany věřitelů (s. 153). Je si vědoma v této souvislosti možnosti „zneužití nadační právní formy“ a zdůrazňuje tendenci uplatňovat pro podnikající nadace stejná pravidla, která jsou určující pro obchodní společnosti a ostatní podnikající subjekty (s. 276). Habilitantka zastává názor, dle něhož liberální tendence nadačního práva „může přinést pozitivní efekt a přispět k rozvoji filantropie a vyšší angažovanosti ve veřejné sféře“ (s. 298) Konstatuje, že reakcí na nadační anarchii počátku 90. let dvacátého století bylo následně nastavení přísných pravidel pro fungování nadací, omezení jejich účelu i podnikatelských aktivit, přičemž tento koncept sice přispěl k celkové stabilizaci této oblasti, zároveň však oddělil nadace od ostatních sfér života (rodinné i podnikatelské) a přispěl ke vnímání nadací jako pouhého pomocníka státu při poskytování veřejně prospěšných služeb. Limity vývoje nadační oblasti pak spatřuje nejen v ekonomické síle, nýbrž i „v pocitu zodpovědnosti za vývoj společnosti“ (s. 308-309).

5. Habilitační práce JUDr. Ronovské, PhD. je mimořádně informačně bohatá, koncipovaná uceleným metodologickým přístupem, obsahuje kritické a programové teze. Z jejího pozitivního hodnocení plyne i celkový závěr posudku: konstatují, že oponovaná habilitační práce splňuje všechna právní i univerzitní úpravou požadovaná hlediska, a tudíž doporučují vědecké radě Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně po splnění podmínky pozitivního hodnocení habilitační přednášky vyslovit souhlas s habilitací JUDr. Kateřiny Ronovské, PhD., v oboru občanského práva.

V Brně, dne 30. ledna 2012

Prof. JUDr. Pavel Holländer, DrSc.